

TOIMETAJA JÄRELSÕNA

René Guénoni teose “Nüüdismaailma kriis” (“La Crise du monde moderne”, 1927) eestikeelse tõlke käsikirja valmimisest on möödunud juba rohkem kui kümme aastat. Raamat ise ja sellest alguse saanud huvi traditsioonilise vaimsuse vastu saatis Haljand Udami aastakümneid alates ajast, mil ta Moskvas NSVL Teaduste Akadeemia Orientalistikainstituudis aspirantuuris õppides juba lähemalt selle autori teostega tutvus.

“Loen ikka ainult Euroopa raamatuid ja tunnen end, kui laua juures kõveras istun, päris vabas maailmas olevat,” kirjutab ta 1967. aastal Moskvast, ning peagi tõdeb: “Olen jõudnud vist mingisse vormi oma tööd tegema, vähemalt mul on nüüd palju kavatsusi, millest tunnen, et neist jagu saan, õigemini, et suudan neile mingi vormi anda...” Tolle aja mõtted ja meeleolud kajastuvad noore teadlase rikkalikus epistolaarses pärandis.

Neist vaimses mõttes väga rikastavaist Moskva päevist saab alguse Haljand Udami aastatepikkune teekond traditsioonilise mõtteviisi, erinevate kultuuride, vaimsuse ja usundite ning nende omavaheliste seoste uurimise juurde, millega ta tegeles kogu eluaja. Valitud tee ei olnud tollastes oludes sugugi kerge, kuid juba olid kujunemas kindlamad sihid. 1968. aastal Eestis viibides ta kirjutab: “Mõtlesin [töö] juba hoopis tegemata jätta, ent lugesin Blake’ist: “Without unceasing Practice nothing can be done. Practice is Art. If you leave off you are lost.” (“Ilma lakkamatu praktilise tegevuseta pole võimalik midagi saavutada. Praktika on kunst. Kui te sellest loobute, siis olete kaotanud.”) Tõesti võib nii olla ja seepärast peab ikka edasi pusima, sest ainult vaeva

nägemises inimene olemas ongi.” Teisal aga: “Alles mõtlemine ja vaim vormib tühjusest maa ja ilma.”

Käesoleva raamatu autorist René Guénonist, tema loomingust ja traditsiooniliste kultuuride uurimise valdkonnast annab tõlkija pikema ülevaate ka ajakirjas Vikerkaar, nr 5–6, 1996, ja essees “René Guénon” oma tööde kogumikus “Orienditeekond” (Ilmamaa, Tartu, 2001, lk 364–380). Meenub, et just Guénoni teose ingliskeelse tõlke “The Crisis of the Modern World” (1962) omandamine 1971. aastal oli tema jaoks tõeliselt rõõmustav ja tähtis sündmus ning ajapikku hakkas sügenema ka mõte teose originaalteksti tõlkimisest eesti keelde. Tollal tundus uskumatuna, et ükskord on Eesti jälle vaba, maailm avardub ja täitub ammune unistus ise astuda radadele, mida mööda varem võis kulgeda vaid mõtterännakuis – näha Euroopat ja külastada ka Guénoniga seotud paiku Pariisis.

Käesolevas väljaandes on kinni peetud põhimõttest võimalikult ehedal kujul säilitada tõlkija isikupärast, veidi vanemat, kolmekümnendate aastate eesti keelele omast väljendusviisi, mis on algupärandiga nii ajalises kui stiililises vastavuses. Guénoni tekst oli tõlkijale väga südamelähedane, mis nähtub tõlketeksti väljendusrikkusest ning stiililisest ühtsusest. See ei välistanud ka mõistete erinevaid tõlgendamisvõimalusi sünonüümide abil, mis oli üks tema lemmikvõtteid täpsuse ja väljendusrikkuse saavutamiseks. Tõlkija on kinni pidanud autori tekstile iseloomulikest pikkadest lausetest ja seda tuleks lugemisel arvestada.

Haljand Udam pidas oma eluajal väga lugu õpetatud raamatutest, millega ta tegeles süvenenult ja millest mõne juurde aeg-ajalt tagasi pöördus. Seetõttu valmis tal “Nüüdismaailma kriisi” tõlge üsna pika aja jooksul ning mitmesuguste asjaolude tõttu lükkus edasi ka selle väljaandmine raamatuna. Siiras tänu kõikidele mõttekaaslastele, kelle inustusel Guénoni teose ilmumine on võimalikuks saanud.

Tunnustamist väärrib Tartu Ülikooli Orientalistikakeskuse teaduri Märt Läänemetsa panus sanskritikeelse terminoloogia lahtimõtestamisel.

Et tõlkijale endale ei saanud osaks näha temale nii olulise teose ilmumist oma emakeeles, siis olgu see teos kaunis mälestusmärk tema tööle ja valgustav teetähis kõigile traditsioonilise mõtteviisi austajatele.

Haljand Udami kui sihikindla teadlase mitmekülgse loometöö kohta võiks öelda, et selle taotluseks oli alati omaka-supüüdmatu tõde. Seetõttu sobiksid “Nüüdismaailma kriisi” tõlkija iseloomustamiseks kõige paremini Guénoni enda tähendusrikkad read käesolevast teosest: “... kui üks idee on tõene, siis kuulub ta võrdsel määral kõigile, kes on võimelised seda mõistma; kui ta aga on vale, siis ei ole kellelegi auks pidada end selle leiutajaks. Ehtsalt tõene idee ei saa olla “uus”, sest tõde ei ole inimese vaimu looming, ta eksisteerib meist sõltumata, meie võime teda vaid tunnetada.”